

פרשת זכור.....קטו

מהימים הטובים, ודווקא באותם הימים החשוכים היה לזכרונות אלה ערך גדול מאוד, שנקלטו בליבי כיתרון האור מן החושך...

וסיפר לי שבאחד מימי הפורים לפני המלחמה שלח אותו משהו עם "משלוח מנות" למקום שהיו שם האברכים החריפים, מחבורת "הוי בוי" (שנקראו כך על שם ראש החברה "דער הויכער בערל" (בערל הגבוה) והוא הר"ר בעריל ויירישובר הי"ד) והיה שם גם האברך החסיד ר' יוסל לוי שהיה נראה תמיד במצב של התלהבות ושמחה, ורקד באותו זמן על פני החדר וצעק "היינט איז דאך לא כדת" (היום הרי הוא "לא כדת"), כי כך אמר אדמו"ר ה"אמרי אמת" זצ"ל, כי כמו שאסתר נכנסה לאחשוורוש לא כדת, כך יכולים להתקרב ביום הפורים להשי"ת אף מי שאינו כדאי ולא מגיע לו לפי מעשיו, וכיון שהיו אלה דברים היוצאים מן הלב, נכנסו לעומק הלב, ועשו שם רושם גדול.

מי שמצוי בין חסידים מבחין ברוממות היום, כי זהו יום של מתן תורה "קיימו וקיבלו" - "קיימו מה שכבר קבלו, הדר קבלוה בימי אחשוורוש", ומובא בשם "תקוני הזוהר" כי פורים נקרא על שם יום הכיפורים, וכתב ה"קדושת לוי", כי אם יום כיפור נקרא יום הכפורים מלשון שהוא כמו פורים, משמע שפורים יותר גדול...

בשולחנו של אדמו"ר ה"בית ישראל" זצ"ל הבחינו בפורים ברצינות ובהתרוממות מיוחדת, ויש אומרים שבשולחן קדשו במוצאי יום הכיפורים, הבחינו ביותר שמחה והרחבת הדעת מבשולחן פורים, אך עם זאת אסור לשכוח את מצוות היום במשתה ושמחה, ומי שיהיה כל היום רציני ולא יקיים את המצוות, יעבור על מצוות חכמים שנצטוונו מפי אנשי כנה"ג, אבל צריכה השמחה להיות עם יראת שמים. ולכך צריכים להתכונן ולהתבונן בספרי חסידות את משמעותה של שמחת הפורים, והעיון בספרי חסידות צריך להיות בביקוש וחיפוש, ולא רק כדי לצאת ידי חובה, ואם דורשים ומבקשים מוצאים את הנקודה הנכונה, שנוסכת חיות דקדושה.

ב"אמרי אמת" מובא כמה פעמים מאמר חז"ל (יל"ג האזינו) "אין לך פרשה שאין בה תחיית המתים אלא שאין בנו כח לדרוש, שנאמר דרשוני וחיו", הקב"ה מבקש כביכול שיחפשוהו, והכוונה גם להכניס חיות דקדושה, שצריכים להיות דורש ומבקש, לספרי החסידות יש לגשת מתוך צמאון לדבר ה'.

קטז..... על משכנות הרועים

חסידים היו מתייגעים להגיע לשמחה. ונוקטים בכל מיני אמצעים, אחד אמר בבדיחותא, חסידים היו עושים הכל כדי להיות בשמחה, אכלו סעודות, שתו משקה, מה אעשה שאיני יכול לאכול שיש לי אולקוס שאיני יכול לשתות שיש לי לחץ דם גבוה? אבל דבר אחד יכול עדיין לתת לי שמחה שאני עוקץ את חבירי כלום מותר לי לעשות כן? אע"פ שיש בזה משום אונאת דברים, אבל בשביל להיות בשמחה אולי מותר... אתר החכמה

בודאי שאסור הדבר ועל זה נאמר (ויקרא כ"ה) "ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלוקיך", גם בפורים צריכים להזהר שלא להכשל בהלבנת פנים ברבים, יש מי שמעמיד פני שתוי וכאילו להרבות בשמחה, עושה בדיחות על חשבון חברים, ומביא לשפיכות דמים, בודאי צריכים להזהר מכך במאוד.

אבל מי שמבלי משים נפגע בזמנים כאלה, יקבל זאת ברוח טובה, לפעמים יש בכך הזדמנות לעבוד עם עצמו שלא להתפעל מהשפלה, כתוב בשם הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זצ"ל, שטעה פעם אחת בעת היותו ש"ץ, ובתחלה נבהל מאד כי אמרו ש"ץ שטעה סימן רע לשולחיו, ואחר נמלך בדעתו שצריך להודות לה' שהזמינו לו מן השמים דבר של שפלות והתמלא שמחה. אתר החכמה

בזמן שמחה אפשר להגיע למידה טובה של שפלות כמו שאמר דוד המלך כשהיה מפזז ומכרכר לפני הארון "ונקלותי עוד מזאת והיה שפל בעיני" (שמואל ב' ו'), הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח הלכה ט"ו) כותב: "וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו (במקום שיש מצוה לשמוח) הוא הגדול המכובד העובד מאהבה, וכן דוד מלך ישראל אמר "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה'" וכו'.

אבל יש לזכור שהנדרש הוא להשפיל את עצמו ולא את חבירו...

חזקו ונתחזקה

אוצר החכמה

[כ"א אדר בימי השבעה לפטירת כ"ק אדמו"ר זצוקלל"ה]

1234567

לא עת דבר היום, בזמן של אבילות, לעסוק בהספד בודאי שאין אנו מסוגלים, אך ראיתי במכתבו האחרון של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל, שפתח בו במילים "עם ה' חזקו ונתחזקה", חשבתי שאפשר שהכין אותנו שצריכים להתחזק, כמו שמפרש רש"י בפרשת "ואתם נצבים", "כיון שיצאו מפרנס לפרנס עשאו מצבה", כי הזמן הזה הוא זמן שצריכים להתחזק בו במיוחד.

אין צורך לדבר מגודל האבידה, את האבל כל אחד נושא בליבו ואיני חושב שצריכים להגביר אותו, אלא מענין היצר הרע של פריקת עול המתגנב במיוחד בזמנים כאלה, כמו שאמר אדמו"ר מקאצק זצ"ל "זיי רופען דאס עצבות, איך רוף עס אהן פריקת עול" (הם קוראים לזה עצבות ואני קורא לזה פריקת עול), כשמסתובבים נבוכים, הרבי שהיו מקושרים לו כל כך, איננו, ולא יודעים איך אפשר להמשיך ללמוד ולהתפלל, ומספיק רגע אחד של מבוכה כזו ליצה"ר והוא עלול להזיק הרבה על ידה גם לימים הבאים.

לכן יש לזכור ולהזכיר "כי אני ה' לא שנית" (מלאכי ה') השי"ת נמצא תמיד ולא שייד בו שינוי, כמו שבעת שמחה מובאים ב"שערי תשובה" (סי' תרל"ז) דברי הרמב"ם "ולא נצטוינו על הוללות וסכלות, אלא על שמחה שיש בה עבודת היוצר", כך לא נצטוינו על אבילות שיש בה שכחת היוצר.

הרי זאת היתה עיקר מגמתו של אדמו"ר זצ"ל, כמו שאמר במאמר קדשו הראשון (פנחס תשנ"ז) כשהתחיל להנהיג "ולא תהיה עדת ישראל כצאן אשר אין להם רועה". שהמנהיג יחדיר לליבם שידעו שיש להם רועה "ה' רועי לא אחסר".

עם האבלות הגדולה, אין לנו לשכוח חסדי ה', שהעניק לנו רבי כזה ענק הרוח, ועל שהשי"ת לא נטש את עמו ונחלתו לא עזב ובדורות שפלים ואפלים כאלה, בחשכה רוחנית שכזאת, שלח לנו מנהיגים כל כך גדולים שאינם נערכים כלל לגבי הדור, ואם אמרו מנהיג לפי הדור אין הכוונה שגדלות המנהיג מתאימה לרמת הדור, אלא שעל אף רוב רוממותו מתאים הוא לצרכי הדור, וחסד גדול עשה לנו השי"ת

בניסי ניסים הגיע לארץ ישראל עם אדמו"ר האמרי אמת, כל אנ"ש ידעו שאין לנו מושג במהותו של בן זקוניו של הרבי, כמו שידעו כי כל בני הרבי זצ"ל (האמרי אמת), אנשים גדולים הם, שמדרגתם נשגבה מאתנו. אמנם ראו כולם בחריפות שכלו ומוחו הגדול מקטנותו, אך עם זאת היה מצניע לכת מאד, בעיקר החל לגלות את אורו הגדול, בימים שנעלו דלתות אדמו"ר ה"לב שמחה" זצ"ל, והרגיש חובה, לעזור לכל איש מצוק ומר רוח, שמצא את דלתות העזרה נעולים, ולא ידע למי לפנות במצוקותיו.

לאחר מכן - כאשר בעוונותינו נסתלק כ"ק אדמו"ר מרן בעל ה"לב שמחה" זי"ע, זכינו לשלוש וחצי שנות שפע רוחני, ונפתחו לפנינו לרווחה שערי אור תורה, וזכינו להנהגתו הנפלאה והפלאית, הוא שהיה ידוע תמיד בחולשת גופו, קיבל את ההנהגה ונהג במסירות נפש ממש, שכל ימי הנהגתו, מילא תפקידים בקצב כזה שגבורים גדולים אחרים לא היו יכולים לעמוד בו, כי הכל היה ממש למעלה מן הטבע. אחרי ה"טיש" האחרון בפורים, שהרבה בו בדברי תורה, אמר שהיה לו קשה מאד לומר, אלא שליהדות צריך להיות מסירות נפש... וקיבל זאת ברצון לקיים "ומשה עלה אל האלוקים" להעתיר בעד כלל ישראל, כמו שפירשו (תהלים קט"ז) כי "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו", שקשה לפניו פטירת הצדיק - "יקר" מלשון "כבד" וקשה, אך הצדיק בעצמו מתאוה אז לעלות לגזי מרומים, ואז "רצון יראיו יעשה".

וצריכים להדבק במידותיו של הצדיק, ובזה ישולבו הפירושים של "ולדבקה בו" שהוא "הדבק בתלמידים ובחכמים", ו"הדבק במידותיו" במקום גדלותו הרוממה, המפליאה, היתה ענוותנותו, שגם היא נגלתה לנו במימדים מפליאים המביאים לידי השתוממות.

מספרים על ילדה קטנה, שהתעוררה באמצע הלילה, וביקשה את הוריה שלא שהו באותה שעה בביתם, פחד וחרדה נפלו עליה, לפתע נזכרה בכתובת אחת שהוריה היו פונים אליה בעת צרה, הרבי מגור. חיפשה עד שמצאה את מספר הטלפון של בית אדמו"ר זצ"ל. וכשקול ענה לה מתוך השפופרת, אמרה הילדה: "אני צריכה לדבר עם הרבי מגור", ואכן היה זה האדמו"ר הגדול שאחז בשפופרת הטלפון בצד השני, סיפרה הילדה את פחדה הגדול שאינה מוצאת את הוריה בבית ואת פחדה

קכ.....על משכנות הרועים

הדפסה
הוצאת החכמה

1234567

ודאגתה, הרגיע אותה אדמו"ר זצ"ל, שהוריה בטח עוד מעט ישובו, ואמר לה שתלך לישון. אמרה הילדה שמפחדת מאד ואינה יכולה להרדם, התחיל הרבי הגדול לספר לה סיפורים עד שנרגעה...

בראשית ההנהגה נכנס אליו אדם אחד שגרם לו צער לפני שהתחיל בהנהגה, ובקש ממנו מחילה, השיבו האדמו"ר שאינו מקפיד על אף אחד, כי עם קבלת ההנהגה קיבל על עצמו לאהוב את כל יהודי כאילו הוא בנו, ואכן כל אלה שנכנסו אליו לבקש עצה ותושיה, היו מרגישים כיצד הוא משתתף בבעיותיהם, ומתייחס אליהם כאב רחום, קטן כגדול.

לנגד עיני ניצבת דמותו דיוקנו הקדושה בשעה שעמד בראש השנה, וכל הקהל הרב עובר לפניו כבני מרון לקבל ברכת "שנה טובה", והוא פונה בחיוך ובמאור פנים לכל אחד באותו מאור פנים ממש, והחיוך לא סר מעל פניו הקדושות במשך קרוב לשעתיים עד שעבר כל הקהל העצום שבא לקבל את ברכתו. וחשבתי שעם כל רוס מחשבותיו שאין לנו בהם אף לא ערך והשגה, אולי יש בזה גם מגמה פשוטה, שלא לגרום חולשת הדעת לשום יהודי שמא לאחרים מאיר הוא את פניו יותר ממנו, על כן העניק את אותו החיוך לכל האלפים שעברו לפניו...

כל ילד שנכנס אליו הרגיש את התייחסותו האבהית, ואפילו שאלות ילדותיות זכו לתשובה בכובד ראש. יש והדברים היו מזכירים את תשובותיו של הלל הזקן, לשאלותיו של אותו אדם, שבקש להטרידו ולהקניטו, ולא הצליח.

הרבה בחורים זכו לקבל ממנו תשובות לבעיותיהם שהעלו לפניו, בדברי נועם מאירי עינים, דברים שיש בהם הדרכה לכל ימי החיים.

בחור בר מצוה נכנס לקו"פ, ובין שאר הדברים אמר לו, שיעשה בכל יום חשבון הנפש, אם התעלה יותר מאתמול. בחור אחד שנכנס והתלונן שעושה אמנם חשבון הנפש כל לילה, אך במשך שעות היום שוכח זאת. השיבו, שיערוך חשבון הנפש פעמיים בכל יום, פ"א מיד בבוקר שממנו יתעורר לעבודת ה' ביום, ופעם באמצע היום, כדי לשוב ולהתעורר...

חזקו ונתחזקה..... קכא

אמר חזקוני

הוא הורה לנו גם בהדרכתיו הפרטיות את הדרך של חסידות פולין, שהיא לזכור תמיד את המטרה העיקרית ולא לאחוז בדברים צדדיים שאינם מעיקר המטרה, הוא נאבק נגד השטחיות ובקש להכניס תוכן פנימי בלב האברכים והבחורים, ובתשובותיו הזכיר את דרכי חסידי גור ממורשת חסידי פולין.

אמר חזקוני

אמנם זכר את פולין משנות ילדותו מלפני היותו לבר מצוה, אך נשא איתו את מאורה של חסידות זאת מימי תפארתה, והיה מבקש לראות בעדתו את המשכּתה בדבקות בנקודת האמת, ובחתירתו לכוונה לשם שמים בלבד. והדברים יוסיפו להאיר את דרכינו.

אמר חזקוני

אמר חזקוני

אנו מאמינים, שרבינו הק' שהנהיג אותנו בחכמתו הגדולה ובאהבתו הרבה, עד כה, נועד לנו בחסידי ה' הגדולים, ואת מה שקבלנו יש לנו לשמור ולהאחז בו.

אמר חזקוני

הרבי ר' העניך מאלכסנדר זצ"ל שיום היארצייט שלו היה בימים אלה (ח"י באדר), גם הנהיג את העדה הנבחרת של חסידי פולין שלש וחצי שנים, והנהגתו מושרשת בעומק הלב של העדה עד הדור האחרון, והוא נחשב כאחד מיסודות חסידות זו, כהמשך מבית מדרשו של הרבי ר' בונם זצ"ל. והוא היה אחרון שלושת תלמידי הרבי ר' בונם שהמשיכו את העדה אחריו.

אדמו"ר זצ"ל, היה האחרון משלושת בניו הקדושים של מרן אדמו"ר ה"אמרי אמת" זצ"ל.

מן הראוי לעיין במכתבו האחרון, ולהשתדל לפרשו לנו מה בכדי שנדע לקיים מדבריו הקדושים.

הדבר הראשון הוא החיזוק "עם ה' חזקו ונתחזקה" והתעכבנו על כך בראש דברינו. "אשר יגורנו והזהרנו בא" – הרי ידוע שהזהיר בע"פ ובכתב, את הממונים על השלטון במדינת ישראל, שישנו את דרכם.

נעזוב את החשבונות ו"ההתחשבונו" - דומה שהכוונה שכל אחד צריך להיטיב את מעשיו בפני עצמו ולא להאשים את האחרים, וכאן הכניס קטע "כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל בצדיקים תחילה" ^{אוצר החכמה} (נז"ק ס' ע"א), אפשר שכיון לעצמו שעלה אל האלוקים לכפר בעד הדור, ולהעתיר עליהם, כמו שנאמר (ישעיה נ"ו) "הצדיק אבד ואין איש שם על לב וכו' כי מפני הרעה נאסף הצדיק". ויש מפרשים שהצדיק נאסף ועלה לשמים לבטל את הרעה שמכאן ואילך יהיה אך טוב לישראל כמו שנאמר (תהלים ק"ו) "ויעמוד פנחס ויפלל ותיעצר המגיפה"...

ונראה שיש כאן רמז לאהוב את כל ישראל ולהיטיב לכל אחד ואחד, בלי להבחין בין מי שנראה לנו יותר טוב או פחות, כשם שמידת הדין לא מבחנת בין רעים לטובים ובזה ייהפך הכל לטובה.

"נרבה במידת החסד והטוב לעקור שנאת ישראל" - לבטל מתוך הלב כל טרוניא שיש בו על חברו, שגם זה בכלל "לא תשנא את אחיך בלבבך".

ה"אמרי אמת" ^{אוצר החכמה} זצ"ל היה מזכיר בתוך שיחות קדשו את הפסוק (זכריה ח') "איש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם" כי גם במחשבה בעלמא אסור. וכמו שכתב בספר התניא (אגרת הקדש ס"י כ"ז) "ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם" כתב, "ולא תעלה על לב לעולם, ואם תעלה יהדפנה מלבו, כהנדוף עשן, וכמו מחשבת ע"ז ממש".

וב"אמרי אמת" (פ' אמור תרע"ט) כתוב: "בשלושת הדברים שצריך למסור נפש עליהם ונקדשתי בתוך בני ישראל, יש חטא במחשבה, ע"ז היא גם במחשבה, ובג"ע מזקת ג"כ המחשבה ובשפיכות דמים כתיב "לא תשנא את אחיך בלבבך וגו' ואהבת לרעך כמוך"...

וידוע כי בשלושת העבירות צריכים למסור את הנפש אפילו על אביזריהו כמו שאמרו (זרכות מ"ג ע"ז) "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים" - מפני שההלבנה מאביזריהו דשפיכות דמים היא.

וכן מצינו שנאמר יהרג ואל יעבור, בדברים היכולים להביא מחשבה רעה שנאמר בהם (נמזנר ט"ו) "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". וזכור לנו גם עד כמה השתדל אדמו"ר זצ"ל להכניס בלבנו את העניין של "אוהבי ה' שנאו רע".

וכתב עוד במכתבו "ולהתחזק בתורה", גם נאמר לנו על הזמנים הללו - שהרי לא לומדים כעת בעיון מפני האבילות כי עיקר דברי התורה המשמחים את הלב זה הלימוד בעיון, אבל יש להזהר מאד שלא להתהלך בטל, ושלא לתת מקום ליצר הרע של פריקת עול להשתלט עלינו באמתלא של אבילות, אלא אדרבה להתחזק בתורת ה' דוקא במצב זה.

אוצר החכמה

"ונשמרת מכל דבר רע" - על פסוק זה מיוסדת ברייתא דרבי פנחס יאיר, הברייתא שבה סדורים עשרה מדרגות מ"זהירות" עד "חסידות" ושמתחילה מ"לא יהרהר ביום וכו'", ומדרגה אחרי מדרגה מפרטת איך באים מכך לרוח הקודש, כמו שמפורש בספר "מסילת ישרים". ובודאי שחייב כל אחד מישראל להתחיל בכך, ולהשתדל לפי ערכו, והתוספות כתבו שאיסור הרהור הנלמד מפסוק זה הוא מדאורייתא.

"ושב מאחריך" - מכאן נלמד שצריכים להתאמץ ולהאחז בזכירת הבורא שלא להפרד ח"ו ממנו, כי זה הדבר שהתורה מזהירה ומאיימת עלינו ביותר שלא נבוא לידי כך, לכן נאמר "ונשמרת" ו"פן" כי מזה היהודי חושש ביותר - שלא יבוא להנתק ח"ו מהשי"ת.

והמכתב מסיים "כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב". וברוך ה' שלא עזב חסדו ואת עמו ישראל, ואתנו ממשיך בהנהגת העדה, ויקויים בו מקרא שכתוב (מלכים א' ח') "יהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו".

הנם ימים המבורכים

[כ"ז אדר בימי השלושים לפטירת כ"ק אדמו"ר זצ"ל]

התאספנו כעת כבכל שנה לקראת ימי "בין הזמנים", תקופה זאת דורשת התחזקות מיוחדת וכל שכן השנה, שיש משמעות מיוחדת לתקופה זאת, בין מצד מקומה בתוך השנה ובין מצד מקומה בתקופת השנים, בשנה זו בה גדל כים שברנו ונסתלק מעמנו עטרת ראשנו כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל - ועדיין בתוך "השלשים" הננו, אבל אנו אין לנו אלא להמשיך את עבודת ה' כדרכנו בכל השנים, ועם זאת אי אפשר להתעלם מן המשמעות המיוחדת שיש לימים אלו.

המוסף של פרשת החודש מלא התעוררות, ולא לחינם שרים דוקא את הקטעים האלה. אנו יודעים שהשירה באה לבטא את התעוררות רגשי הלב, בברכה רביעית (מקדש השבת) אמרנו "הנם ימים המבורכים!" - והכוונה לימים אלה שברכה מיוחדת יש בהם, והלב נפתח בהם יותר לקבל התעוררות לעבודת ה'.

המכתבים והמאמרים המעוררים ביותר המובאים ב"שפת אמת ליקוטים", נכתבו על ידו בחודש ניסן, משמע ש"הזמן מבקש תפקידו" - כמו שאז היו הימים גם של הקמת המשכן וגם של הכנה לזמן חירותנו, כך אף היום יש בהם התעוררות.

הזמן מוכשר להתעוררות וצריכים לנצלו, ודבר חמור הוא מאוד מי שניתנת לו הזדמנות להתקרב לעבודת השי"ת ולא מנצל זאת.

אדמו"ר זצ"ל אמר, כי מה שכ"כ החמירו חז"ל במתעצל בהספדו של חכם הוא מפני שהזמן מסוגל להתעוררות תשובה והוא אינו מנצל זאת, כך גם אפשר להבין את חומרת הדבר בכך שלא מנצלים זמן המסוגל לפתיחת הלב, להתעוררות לעבודת השי"ת בשמחה.

יש החוששים להיות בשמחה בימים אלו, אבל אדמו"ר זצ"ל דרש את השמחה גם בזמן שכזה, זכור לכולנו ביקורו בישיבת חידושי הרי"מ ב"יט תמוז תשנ"ב, בתוך השלושים לפטירת כ"ק מרן ה"לב שמחה" זצ"ל, ואמר שם: "הבחורים אמנם לומדים טוב אבל אינם בשמחה, אפשר מחמת האבילות, החסידים פעם עשו סיום שתו לחיים והיו שמחים..." נראה אפוא שכך הוא רצונו (אמנם צריכה שמחה זו להיות מאופקת יותר).

רבותינו הקדושים מאז ועד עתה מטרה אחת להם, בבחינת "כל יומין בחד קטירא אתקטירנא לקוב"ה" (בקשר אחד הייתי קשור להשי"ת כל ימי חיי) לעורר לעבודת ה', בין בשעת אבילות ובין בשעת שמחה.

1234567

ימים אלו נקראים "שבעת ימי המילואים", בהם אין אומרים תחנון ונפילת אפיים כמנהג החסידים, ויש לשים לב לטעם הדבר. (אינני יודע מה מנהגינו בזה, אולי צריכים להתעניין איך נוהגין בביהמ"ד בירושלים - שם מתפללים בני אדמו"ר זצ"ל לפני העמוד.)

החידושים

1234567

ימים אלו הם הכנה להשראת השכינה, ימים אשר משרע"ה היה מקים ומפרק בהם את המשכן מדי יום, שבעה הקמות ושבעה פירוקים עד ליום השמיני שנאמר בו "כלו הקמותיו". ב"אמרי אמת" מובא רמז לדבר "שבע יפול צדיק וקם". והדברים אמורים גם לכל יחיד ויחיד שלא להתפעל מנפילות, לכל עובד ה' ישנם עליות וירידות, והעיקר הוא לא להישבר מהם, כאותם בחורים המתחילים להתקדם ומשתדלים להיות מעובדי ה' וכשנכשלים אומרים "נשבר לי"! ומניחים הכל, אלא צריכים בכל פעם להתחיל מחדש. וכפי שמצינו נפילות וקימות שהיו לכלל ישראל בשבעה מקדשות: מדבר, גלגל, שילה, נוב וגבעון, ושני בתי מקדשות שהוקמו וחרבו, עד שיקום ביהמ"ק השלישי - האחרון ב"ב ויקויים "כלו הקמותיו".

מהביטוי "כלו הקמותיו" משמע כי כל ההקמות מהוות הכנה זו לזו ולא שח"ו מתבטל כחו של המקדש שהתפרק אלא שקדושתו נשארת ומסייעת להקמות הבאות. יודעים אנו כי הצדיקים בבחינת מקדש הם, ומהווים מקום להשראת השכינה.

במלחמת העולם נזדמן לי חבר בחור עובד ה', ממשפחת אדמור"ים ושמו היה מנדל הורביץ הי"ד, ראיתי אותו שקוע בעבודת ה', אף בזמני הסכנה הגדולים ביותר, ושמעתי מפי עדי ראייה כי גם בשעה שנתפס ע"י הגרמנים בשעותיו האחרונות לא הפסיק מעבודתו ומדבקות מחשבתו, וכדרך אבותיו עסק בספרי קבלה, ורצה גם להשפיע עלי שאעסוק בזה.

אני שהייתי אז עול לימים כבן ארבע עשרה, והיה בי משהו מן העוז של גור אלא רציתי לשמוע לו, כי חשבתי שאין זה דרכנו. אמר לי הנ"ל: הלא כתוב (ד"ה א')

קט... על משכנות הרועים

הדפסה

כ"ח) "דע את אלוקי אביך ועבדהו" ואיך תהיה לך איזו השגה במציאות בורא עולם, אם לא תלמד בספרים המקרבים זאת ללב? עניתי לו: אנחנו חסידי גור לא צריכים זאת, מסתכלים אנו על הרבי ומרגישים שיש בורא עולם.

1234567

הדפסה

הנ"ל שהיה איש אמת אמר לסייע לדברי, והביא לי ראייה מהפסוק שיתכן שזהו פירוש הכתוב "ויטוש משכן שלו אהל שיכן באדם" (תהלים ע"ח), כי המשכן וביהמ"ק נועדו לכך שבהם תיוודע אלוקותו בעולם, ואחר שניטש משכן שלו תמשך עינינו בהשראת השכינה על האדם הצדיק, וזהו הפירוש "אהל שיכן באדם". כמו שדרשו חז"ל (ויק"ר כ') על דוד המלך ע"ה "כל הרואהו נזכר לתלמודו", ובוודאי שהצדיקים משפיעים בראייתם בלבד.

הדפסה

כמו כן רבי חדש הרי זה הקמת משכן חדש, ותפילתנו שיתקיים כבר "כלו הקמותיו", וכל ההקמות שהיו מקודם יכללו בהקמה זאת. פגשתי בבחור צעיר - לפעמים שומעים מבחורים צעירים דברים מאלפים בבחינת "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" (תהלים ח') - אשר אמר לי כי אומרים שקשה להתרגל לרבי חדש אבל חשבתי כי אין זה רבי חדש אלא "ממשיך", וזה ענין אחר לגמרי...

חייבים אנו להמשיך בעבודת השי"ת, ובכלל זה גם ההתעוררות של הימים, ההכנה הנפשית לחג הפסח כמאז ומעולם. אך עתה כאשר בא אור חדש לציון אשר בצילו נחסה, יתכן ואותם הדברים הרגילים מידי שנה בעניני עבודת השי"ת, ייראו באור שונה.

1234567

ישנם הנכנסים למבוכה ואינם יודעים מה מוטל עליהם לעשות כעת, ובאמת מבוכה זו אין לה מקום, וצריכים להמשיך לעשות כעת הכל כמקודם, (ואף יותר מכך כי "לב יודע מרת נפשו" (משלי י"ד) כמה חיסר ממה שהיה צריך להעשות...) ללמוד, להתפלל ולתקן המידות, לבקש יראת שמים, ולבטוח בכח הצדיק שיסייע לנו לעבוד את השי"ת כראוי.

איתא ב"אמרי אמת": חז"ל אמרו (שנ"ק"ד ע"א) "הבא לטהר מסייעין אותו" - למה אמרו "מסייעין" בלשון רבים? משום שגם הצדיקים מסייעים אותו.

אמונת צדיקים משרה אורית ביטחון על האדם, כי כאשר אינו בוטח ביכולתו אינו יכול להגיע להישגים, בהיות וחוסר הבטחון מבלבל דעתו ומרפה ידיו, כך הדבר בעניני עוה"ז, וכך הדבר בעניני עבודת ה', העוז שיש לאדם הוא המסייע לו להצלחתו. ישנם הרוצים להגיע להישג כלשהו בתורה, יראת שמים ותיקון המידות,

אך חוסר האימון ביכלתם העצמית מכשילים ומייאשם. וא"ת וכי מה יש לנו לבטוח בכוחנו, והלא "לב יודע מרת נפשו"? אלא שבמחשבה האמורה שאין זה מכוחי אלא מכוחו של אותו צדיק, כמו שנאמר ביוסף הצדיק (צראשית ל"ט) "ואת כל אשר עושים שם הוא היה עושה", מקבלים כח ועוז לגשת אל הקודש.

ענין היום

ת"ת 1234567

במכתב מה"שפת אמת" (ליקוטים לחודש ניסן) כתיב כי "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום" הכוונה היא "הילוך הפסח בתוך כל אחד מבני ישראל" וממשיך שם "כמו שאמר אא"ז ז"ל בזה הלשון: הנה בכל שנה יש השגה מיוחדת ופי' מיוחד בענין יציאת מצרים, ובפרט עתה מחוייבים לדרוש ולחקור עד מקום שיד אדם מגעת, להבין מהות היום טוב ועניינו..."

השקועים בגשמיות גם בעוסקים בד"ת תופסים זאת בצורה מגושמת, ולא יכולים להבין רק שיש הלכות מעשיות. ועד כמה שרבותינו הרעישו עלינו ובמיוחד כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל לרוממנו להשגות מופשטות יותר, חומרניות הדור גורמת לאטום הלב.

לפני כמה שנים פגשתי בחול המועד בבחור תלמיד ישיבה שהיה נראה לי כירא חטא ומבקש יראת שמים, ושאלני כמה שאלות על דקדוקי המצוות של החג, וכיון שנראה היה לי כמבקש יראת שמים, ניסיתי להכניס בתוך הדברים איזה רעיון חסידי, ואמרתי לו משם אדמו"ר ה"אמרי אמת" זצ"ל כי מה שאמרו חז"ל (אבות ג') "המבזה את המועדות אין לו חלק לעולם הבא" - הוא במי שאינו מאמין בכוחו של חג, כמו שנאמר בשאול המלך בזמן שהומלך (שמואל א' י'): "ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזהו". - בכל דור יש בני בליעל שלא רוצים לקבל עליהם הנהגה, ומכאן שהאמירה "מה יושיענו זה" היא בזיון, וזה "המבזה את המועדות" שצריכים להאמין בכוחו של יום טוב שיכול להושיע לנו ברוחניות. תגובת הבחור על הדברים היתה: אם כן יש ללבוש בגדים אחרים בחול המועד, וראיתי שאינו מסוגל להבין אלא דברים מעשיים, ולא ענינים של מחשבה ולב.

ואע"פ שלא קולטים כל כך את הדברים, יש להשתוקק לפחות להתעוררות הלב, ולבקש על כך מהשי"ת, כמו שאמר הרבי מקאצק זצ"ל על הנאמר במצוות "ואהבת את ה' אלוהיך" ו"היו הדברים האלה על לבבך" - עס זאל ליגען ווי א שטיין אויף דעם הארץ, (שיניחו כמו אבן על הלב) כדי שברגע של פתיחת הלב יכנסו הדברים מיד פנימה...

בדורות הקודמים היו לומדים לפני כל יום טוב את המסכת השייכת ליום טוב, אצל הרבי זצ"ל הבחינו תמיד שלפני חג ומועד הוא משנן את המסכת מעניינא דיומא, וכן שמעתי בשם הגה"ק ה"אבני נזר" זצ"ל, שבמסכת השייכת ליום טוב נמצא האור השייך לאותו יום טוב.

אמנם אפשר לזכות לאורו של יום טוב גם אם לומדים מסכת אחרת כמובא בשם הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זצ"ל, על מה שאמרו חז"ל כי "תורה מגנא ומצלא בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה" - ומה שאין כן במצוה ועיין סוטה כ"א ע"א. כי לכל יום טוב יש מצוה שבה סגולה מיוחדת. מצוות מצה בפסח, שהיא מיכלא דאסוותא המרפאה את תחלואי הנפש, הבאים מקלקולי היצר הרע. מצות סוכה בסוכות, שהיא "צילא דמהימנותא" וסגולתה להחדיר אמונה ודעת ה'. מצות "שופר" המעורר לתשובה. אבל אין סגולתם אלא ב"עידנא דעסיק בה", בזמן שנצטוונו בו עליה. ואם ישבו בצל סוכה בפסח, לא יהיה בה שום התעוררות, הוא הדבר אם יאכלו מצה בסוכות לא תהיה בה שום רפואה. לא כך היא התורה, שאף אם נלמד מסכת סוכה בפסח, היינו ב"עידנא דלא עסיק בה" גם אז "מגנא ומצלא" ומקשרת אותנו באור היום טוב, על כל סגולותיו הטובות... וכך גם מסכת "בבא קמא" או "קידושין", אף שאינן מענייניו של יום, מתעוררת קדושת היום על ידם.

בפסח מתחדש כח "יציאת מצרים" בנפשות ישראל ומשתחררים מכל המיצרים, חבל מאוד להפסיד את השעה הגדולה הזאת.

טוב מאוד ללמוד את דיני הסדר, כדי לדעת מילתא מה באים לעוררנו כל הדברים שמשנים בהם בלילה זה ובמיוחד ראוי לעיין בדברי רבותינו מגור זצ"ל כדי להגיע להשגה כלשהי מה צריכים לחשוב בליל הסדר. שמעתי שהרה"ק בעל ה"אמרי חיים" מויזניץ זצ"ל, ניגש לאחד מצעירי חסידיו ביום ראשון של פסח ושאלו "האסט געהאט עפעס דביקות ביי די הייליגע לעכטיגע נאכט?" (האם היה לך משהו דביקות בלילה הקדוש והמאיר הזה?) אינני יודע מהי דביקות, אבל חבל מאוד שיעבור לילה זה ללא איזשהי התרוממות... ולזאת צריכים להתכונן מראש.

כל יהודי יוצא בלילה זה "ממצרים", מכל מיצריו הרוחניים, אף אם הוא אינו מרגיש כלום, "אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי" (מגילה ג' ע"א), ויש שיציאה זו כל כך בעומק הנפש היא עד שהוא עצמו אינו מרגיש בה כלום, אך יש להשתדל שהדברים יתעוררו גם בהתגלות הלב, ואז הם פועלים יותר לשפר ולתקן את תכונת האדם, כמו שפירש אדמו"ר ה"שפת אמת" זצ"ל "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה

הגם ימים המגוררים.....קכט

משובח" שנעשה משובח על ידי הסיפור. (בלשון ה"אמרי אמת": "ער ווערט אויסגעבעסערט" - יותר טוב ויותר משובח, וזה עוזר ליהדות).

וערכו של כל דבר תלוי בנקודת האמת שהדבר נעשה בה, ואפילו אדם פשוט שאינו יודע הרבה ועושה בכנות עד כמה שידו מגעת מעשהו מקובל.

מספרים על הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל, שערך את הסדר בהתלהבות גדולה ונפלאה כדרכו בכוונות מרוממות מאוד, וכשסיים, אמרו לו מן השמים, כי יהודי פשוט אחד המתגורר בירכתי העיר ערך את הסדר יותר יפה ממנו, שלח להביא אליו את האיש, הלכו השליחים ומצאו את ביתו של אותו יהודי מוגף בתריסים, שעדיין שקועים היו בשינה, דפקו על פתחו עד שהתעורר והביאוהו לביתו של הרב.

בקשו הרב שיספר לו כיצד ערך את הסדר, עמד היהודי חפוי ראש והתנצל ברוח נמוכה, ואמר: אינני אשם כי איש פשוט אני ואיני יודע אפילו לקרא בסידור, רגיל אני לשתות כל יום כוסית יי"ש והיות והיי"ש הוא חמץ (באותן מדינות) וידעתי כי בימי הפסח לא אוכל לשתות, הלכתי בערב פסח בבוקר לבית המרזח, וביקשתי למזוג לי תשעה כוסיות (שמונה כוסיות לחשבון שמונת ימי הפסח כולל יו"ט שני של גלויות, וכוסית נוספת לערב פסח), שתיתי את כולן והלכתי לביתי לתת שינה לעיני, בלילה העירה אותי זוגתי בבכיות וצעקות, כי אקום לערוך את הסדר כנהוג בכל בתי ישראל בשעת קודש זו, קמתי לגשת לשולחן והנה הוא ערוך לסדר, ומצות ויין עליו. אמרתי לזוג' עם הארץ הנני, ושיג ושיח כיצד לערוך סדר אין לי, יתום הייתי מעודי וגם בימי נערוטי לא הספקתי ללמוד. אך זאת אומר לך, כי בגלות היינו אצל הצוענים (ציגיינער) אשר עינונו והעבידונו בפרך, ונס וחסד עשה עמנו הקב"ה אשר גאלנו מהם, ובטוחני כי גם היום כאשר הגויים מציקים לנו בגלותינו, השי"ת יגמלנו חסדו כבראשונה ויגאלנו מהם. לאחר מכן מזגתי לי ארבע כוסות ושתיתים, נטלתי ידי, אכלתי מן המצות, וחזרתי למיטתי ולשינתי כי עייף הייתי ביותר... אך אינני אשם בכך כי לא למדתי ואין לי כל ידע יותר מכך...

אע"פ שדברים נפלאים המה, וקשה עלינו להסביר את כל פרטי המעשה, אבל הם באו ללמדנו עד כמה חשובים דברים היוצאים מן הלב בכנות ובתמימות.

ונראה עוד שבסיפור יציאת מצרים יש ערך מיוחד להמחיש את הדברים שהסיפור יהיה קשור לדברים שרואים ועושים אותם, על כן מצווים אנו לעשות שינויים

קל.....על משכנות הרועים

שער התשובה

שישאלו ^{התנינוקות} התינוקות, ושהסיפור יהיה בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, בכדי שנוכל להצביע ^{אח"כ} "מצה זו" "מרור זה", ולפי הפשוט כיון שיסודות האמונה מבוססות על יציאת מצרים, נתנו לנו התורה וחז"ל כמה עצות כיצד להחדיר את הדברים יותר לעומק הלב.

שער התשובה

ובזה אפשר להבין את דברי הגמרא (פסחים קט"ז ע"א) אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה. עבדא דמפיק ליה מריה לחירות ויהיב ליה כספא ודהבא מאי בעי למימר ליה? (ר"נ אמר לדרו עבדו: עבד שהוציאו אדוניו לחירות ונתן לו כסף וזהב, מה צריך לומר לו?) אמר ליה בעי לאודיי ולשבוחי, (צריך להודות ולשבח) א"ל פטרתן מלומר מה נשתנה".

אפשר להבין כי כיון שעל ידי תשובת העבד נעשה השחרור לדבר מוחשי, שרואים דוגמתו לפני העיניים, היה זה במקום "מה נשתנה" שעושים שינויים מוחשיים כדי לעורר את הבנים לשאלה, ומתוך כך יהיה סיפור יציאת מצרים קשור בדברים שרואים לפני עיניהם, והדברים חודרים יותר ללבם.

עומדים אנו עתה לפני ראש חודש ניסן ששנינו בו (ר"ה ז' ע"א) "באחד בניסן ראש השנה למלכים, למלכי ישראל", החידושי הר"מ זצ"ל אמר שזהו זמן לקבלת עול מלכות שמים, "מלך ישראל וגואלו", מאן מלכי רבנן, והלא התקשרות ברבי חדש ^{החידושי} היא עצמה קבלת עול מלכות שמים מחדש.

שמעתי בשם גדול אחד על מאמר חז"ל (יומא ל"ח ע"ג) "ראה הקב"ה שצדיקים מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור" שיש הבדל בין זריעה ונטיעה לעיתילה, הזריעה והנטיעה הן על ידי הטמנת גרעין הזרע באדמה, והצמח מתפתח יחד עם כל הצמחים של הסביבה, ואילו השתילה היא על ידי שמעבירין שתיל שהיה כבר עץ קטן במקום אחד ומשקיעים אותו במקום שלא היה מקומו מלכתחילה, וא"כ זהו הלשון "ושתלן", הקב"ה מעמיד לנו צדיקים שאין להם כלל שייכות לדור ואין הדור כרום ערכם ומדריגתם, אלא שהושתלו בדור כדי לתקנו ולהאיר דרכו בחשיכה.

יש שחושבים שמי שהיה מקושר ברבי הקודם אינו יכול להתקשר ברבי החדש, ויש בנותן טעם להביא מתולדותיו של החסיד ר' זעליג שטיצברג ז"ל שהיה עובד ה'

במצוי הנפש, ועוד בגור שלפני החורבן והמלחמה קנה לו מעמד חשוב, בהיותו ראש החברה של חסידי גור בישיבת "חכמי לובלין", והיה הוא מאוד מקושר לאדמו"ר ה"אמרי אמת" זצ"ל. לאחר מכן בבואו לארץ ישראל ייסד את החבורה הנודעת "זעליג'ס חברה", והיה מקורב ביותר לאדמו"ר ה"בית ישראל" זצ"ל שהחשיבו מאוד, עד שאפשר לומר שהוא היה האברך החשוב ביותר בזמן ה"בית ישראל" זצ"ל. ולאחר פטירת ה"בית ישראל" היו שחשבו שהוא לא יוכל להסתגל להנהגתו החדשה של האדמו"ר ה"לב שמחה" זצ"ל, אבל מחשבתם התבדתה, כי לא כך היא דרכו של חסיד אמיתי, אשר עוד בימי השבעה קשר עצמו באמונה לרבו החדש, והזכיר עצמו לפניו לברכה ואמר לשאלו כל דבר. אף התבטא פעם באמרו: כי הרבי'ס הקודמים לא זכיתי כי יעשו אותי לחסיד, אולי אזכה אצל רבי זה כי יעשה אותי לחסיד. זוהי מידתו של עובד השי"ת אמיתי, אשר חושב תמיד כי עדיין לא הגיע למה שאמור הוא להגיע, ולא כאותם "חסידים" החושבים כי כל כך הרבה חסידות כבר ספגו, עד כי אין לחסידות מה לחדש להם יותר...

וכך שמעתי משמו של אותו חסיד שאמר: "אם ישנה הנהגה חדשה צריך כל חסיד לשים עצמו כתינוק שנולד".

ומדי דברי מר' זעליג ז"ל, אספר עוד מעשה הימנו אשר נוכל ללמוד מתוכו פירוש הכתוב "על משמרת אעמודה" (חזקוני ז'), כאיש צבא העומד על משמרתו ללא תזוזה כל שהיא, בכל מצב שהוא. ומעשה שהיה כך היה: בעודו בחור, כשהגיע ספינתו וקרבה לחופי ארץ ישראל, נראו מרחוק ראשי רכס הרי הכרמל, באוניה השתררה שמחה גדולה והנוסעים עלו על הסיפון בכדי לראות את החופים המתקרבים, אחרי רוב התלאות שעברו עליהם נוכל לתאר את גודל ההתרגשות שאחזה בהם, כי הנה בעת מלחמה זוכים הם ומגיעים לארץ. אך ר' זעליג נשאר בתאו, המשיך ללמוד כמקודם, ולא חש לכל ההמולה שמסביב, ניגש אחד מן החברים שהיו עמו ואמר לו: זעליג, רואים כבר את חופה של ארץ הקודש! נענה אף הוא כנגדו: "אין ארץ ישראל דארפט מען נישט לערנען? וייטער, אמר אביי..." (וכי בארץ ישראל לא צריכים ללמוד? נמשיך, אמר אביי...), וחזר ושקע בתלמודו.

ישנו מאמר מהחידושי הרי"מ זצ"ל, אשר אם לא מבינים אותו כראוי יש בו מקום לטעות, וכך אמר: "מען קען נישט מקבל זיין דאס נייע, ביז מען פאקט נישט איין גוט דאס האלטע" (אי אפשר לקבל את החדש, (הנהגה החדשה) עד שעוטפים היטב את הישן). והדברים טעונים הסבר ודקדוק כדי שלא לבוא ח"ו לידי טעות, כי

קלב.....על משכנות הרועים

אין הכוונה ח"ו שצריכים לזרוק את הישן, אלא "איינפאקען" (לעטוף היטב) לשמור את הדברים במקום משומר היטב בלב.

מה שקבלנו הרי זה רכוש רב ערך אשר יוסיף לעורר אותנו לא רק בדורנו כי אם גם בדורות הבאים, כדבריהם של צדיקי הדורות הקודמים הממשיכים להאיר ולעורר לבות בני ישראל עד היום הזה.

הרבי ר' העניך מאלכסנדר זצ"ל הנהיג אף הוא עדתו רק שלש וחצי שנים, ועד היום קדושתו וחכמתו מושרשת היטב עמוק בלבבות חסידי פולין, והוא אחד מעמודי החסידות מבית מדרשו של הרבי ר' בונם מפרשיסחא זצ"ל. וכך התבטא הוא עצמו בהקשר לרבי ר' בונם זי"ע: "ישנם שלשה פירושים לרבי ר' בונם הרבי מקאצק, הרבי מגור (ה"חידושי הרי"מ"), והלאה..." חסידים הבינו כי כוונתו היתה על עצמו. גם אחרי האדמו"ר זצ"ל ה"אמרי אמת" שהיה מפלס דרכי החסידות בדור האחרון, הנהיגו את עדתו שלושת בניו אחריו בזה אחר זה, ואפשר להעזי ולומר כי היו אלו שלשה פירושים, כל אחד השריש קדושה בעדה בדרכו המיוחדת לו.

כעת צריכים אנו להיות מוכנים להימשך אחר המנהיג החדש, בבחינת "נעשה ונשמע"

אין צורך להרבות במילין, אלא "טעמו וראו" כשתבואו לראות פני הקודש, לחסות בצלו, רק תראו וזה יעשה רושם המשפיע יותר מכל הסבר.

יש להזהר שלא להיגרר אחרי סיפורים שחסידים לא יכולים כל כך מהר לקבל רבי חדש, ראשית, ודאי שהיו חסידים ובמיוחד הצעירים שהתקשרו לרבי חדש מיד, וכך גם מסופר ב"ראש גולת אריאל" מראשית הנהגתו של ה"אמרי אמת", וכך היה תמיד. ואם היו כאלו שהשתהו באם היו הם באמת אנשים גדולים, הלא ודאי כי איננו יכולים להדמות אליהם. ואני הכרתי חסידים שטענו כי אינם יכולים להתקשר ברבי חדש, ומתוך כך נפלו, והיו גם שהתקררו מחסידותם. בתחלה חושבים הם כי מקושרים הם במאוד לרבי הקודם, ולאחר מכן נשארים מנותקים לגמרי ח"ו. ולצעירים אין חולק כי דרך זו מסוכנת מאוד, ודומני כי אין צורך לדבר על כך כי "כולם חפצים ליראה את שמך", ונמשכים מאליהם להסתופף בצילא דמהימנותא.